

MAREK MATEJUN

**Katedra Zarządzania
Politechniki Łódzkiej**

ANALIZA ZEWNĘTRZNYCH, PRAWNO- PODATKOWYCH BARIER ROZWOJU FIRM SEKTORA MŚP

Opiniodawca: **prof. dr hab. Marek Lisiński**

W procesie rozwoju, rozumianego jako postęp w wymiarze jakościowym i ilościowym, przedsiębiorstwa napotykają na liczne bariery i ograniczenia. Dotyczy to również małych i średnich firm, które pozytywnie kształtują sferę społeczną i gospodarczą kraju. W artykule przedstawiono rozważania dotyczące zewnętrznych barier rozwoju firm sektora MŚP spowodowanych obciążeniami podatkowymi i ZUS, a także obowiązkami prawno-podatkowymi.

1. Uwagi wstępne

W procesach rozwojowych organizacji, które traktowane są często jako najbardziej oczekiwane efekty ich funkcjonowania, przedsiębiorstwa napotykają na różnorodne bariery i ograniczenia, które hamują pozytywne tendencje wzrostowe. Celem artykułu jest prezentacja zewnętrznych barier rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw związanych z obciążeniami podatkowymi oraz ZUS, a także wynikających z obowiązków prawno-podatkowych przedsiębiorstw.

W artykule przedstawiono wyniki badań ankietowych prowadzonych w grupie małych i średnich przedsiębiorstw, biur rachunkowych, jako instytucji otoczenia biznesu oraz wśród pracowników urzędów skarbowych, którzy są odbiorcami znacznej części informacji i dokumentacji generowanych w procesie funkcjonowania i rozwoju podmiotów gospodarczych.

2. Rozwój firm sektora MŚP i jego ograniczenia

Pojęcie rozwoju przedsiębiorstw i szerzej, organizacji, prezentowane jest w literaturze z zakresu zarządzania w sposób niejednoznaczny. Rozwój rozumiany może być jako długotrwały proces ukierunkowanych zmian, w których można wyróżnić następujące po sobie kolejne etapy przemian [2, s. 73-74]. J. Machaczka na przykład traktuje rozwój jako proces zmian zachodzący w czasie [6, s. 14], a T. Pszczołowski zwraca uwagę, iż w toku rozwoju poszczególne całości łączą się w układy bardziej skomplikowane, w całości „wyższego rzędu” [13, s. 212].

Istotne rozważania dotyczą również relacji zachodzących pomiędzy pojęciami rozwoju, wzrostu, rozrostu, postępu, i innymi, które wiążą się z procesami rozwojowymi organizacji. Na przykład Z. Pierścionek utożsamia rozwój ze zjawiskami jakościowymi, wzrost traktując jako kategorię ilościową, co w odniesieniu do przedsiębiorstwa oznacza powiększanie ilości zasobów zwiększające skalę działalności [12, s. 11]. Również J. Machaczka wskazuje, iż pojęcie rozwoju związane jest głównie ze zmianami o charakterze jakościowym, a nie ilościowym [6, s. 14].

Powyższe rozważania porządkuje w pewnym stopniu zastosowane przez D. Hahna rozróżnienie między wzrostem przedsiębiorstwa w wąskim i w szerokim znaczeniu. Przez wzrost wielkości przedsiębiorstwa w wąskim (ściśłym) znaczeniu rozumie on tylko mierzalną, ilościową zmianę w dłuższym okresie, którą można obliczyć na podstawie danych statystycznych. Wzrost wielkości przedsiębiorstwa w szerokim znaczeniu to natomiast całość przeobrażeń w dłuższym okresie, obejmujących zarówno wzrost wielkości ilościowych, jak i zmiany jakościowe. Wzrost w szerokim znaczeniu Hahn traktuje właśnie jako rozwój przedsiębiorstwa [3, s. 153]. Wydaje się zatem, iż przez rozwój organizacji można rozumieć wzrost sprawności jej funkcjonowania zarówno w aspekcie ilościowym, jak i jakościowym.

Rozwój jest jednym z najbardziej pożądaných stanów w biznesie komercyjnym. Często zwraca się uwagę, iż ostatecznym celem przedsiębiorstwa zarobkującego jest maksymalizacja zysku długookresowego i **rozwój organizacji**. Problematyka rozwoju organizacji jest szeroko akcentowana w literaturze z zakresu zarządzania, również w odniesieniu do specyficznej grupy podmiotów gospodarczych, jakimi są małe i średnie przedsiębiorstwa.

W Polsce kategoria małych i średnich przedsiębiorców została wyraźnie wyodrębniona w definicji opartej na właściwościach ilościowych, która znajduje się w Ustawie o swobodzie działalności gospodarczej. Zgodnie z definicją powyższej ustawy, wyodrębnione zostały trzy kategorie przedsiębiorstw zaliczane do sektora MŚP: mikro, mali oraz średni przedsiębiorcy [15].

Małe i średnie przedsiębiorstwa poprzez swoje działania mają możliwość aktywnego kształtowania gospodarki kraju, jak również pozytywnego wpływu na sferę społeczną. Traktowane są jako siła napędowa współczesnych gospoda-

rek i istotne źródło tworzenia nowych miejsc pracy. Warunkiem aktywnego uczestnictwa małych i średnich przedsiębiorstw w grze rynkowej i stymulowania przez nie rozwoju gospodarczego i społecznego kraju jest jednak ich szeroko pojęty rozwój.

Tabela 1

Wybrane kategorie barier działalności i rozwoju firm sektora MŚP

Grupa barier	Rodzaj bariery	Wybrane czynniki
Bariery o charakterze zewnętrznym	Bariery rynkowe	– spadek siły nabywczej społeczeństwa, – agresywne działania konkurencji,
	Bariery finansowe	– problemy w dostępie do kapitału z sektora komercyjnego, – warunki świadczenia usług finansowych,
	Bariery prawne	– skomplikowanie przepisów i niestabilność systemu prawa, – wysokie obciążenia fiskalne i ZUS,
	Bariery polityczne	– zbyt ogólne założenia programów politycznych, – niedostatki informacyjne,
	Bariery informacyjne i edukacyjne	– niewielki zakres informacji o programach pomocowych, – brak efektywnego i dostępnego systemu kształcenia przedsiębiorców,
	Bariery kadrowe	– niechęć do podejmowania pracy w sektorze MŚP, – mała mobilność pracowników, – wysoka fluktuacja kadry,
	Bariery społeczne	– trudności w akceptacji rozwarstwienia społecznego, – niedostateczna kultura przedsiębiorczości,
	Bariery infrastruktury	– zły stan dróg, brak autostrad, – zły stan infrastruktury energetycznej,
Bariery o charakterze wewnętrznym	Słabości zarządzania	– błędy strategii rozwoju, – błędy zarządzania operacyjnego, – słabości struktur organizacyjnych,
	Słabości kompetencji właścicieli i kadry przedsiębiorstwa	– niedostateczne umiejętności w zakresie sprzedaży i marketingu, i innych dziedzin, – niska skłonność do uczenia się,
	Bariery produkcyjne	– przestarzały park maszynowy, – niewystarczające moce produkcyjne,
	Bariery lokalowe i związane z rozmiarem działalności	– niedostateczna baza lokalowa, – oddalenie od głównych szlaków komunikacyjnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [8, s. 236-240, 11, s. 170-193, 5, s. 64, 7, s. 38-39, 10, s. 123-124].

Małe i średnie przedsiębiorstwa w grze rynkowej napotykają jednak na różnorodne bariery i ograniczenia, które **utrudniają bądź uniemożliwiają ich**

rozwój. W literaturze identyfikowane są najczęściej dwie grupy typowych zagrożeń rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw:

- **bariery o charakterze zewnętrznym**, których źródłem jest zmienne i złożone otoczenie, a także relacje zachodzące między firmą i otoczeniem,
- **ograniczenia wewnętrzne**, które wynikają ze słabości przedsiębiorstwa, w tym przede wszystkim niedostatków zasobowych, czy ograniczeń kompetencyjnych.

W ramach każdej z tych grup czynników można wyróżnić bardziej szczegółowe kategorie barier i zagrożeń, uzależnione od określonych obszarów otoczenia organizacji i poziomu rozważań dotyczących wnętrza przedsiębiorstwa. Wybrane grupy tych ograniczeń zostały przedstawione w tabeli 1.

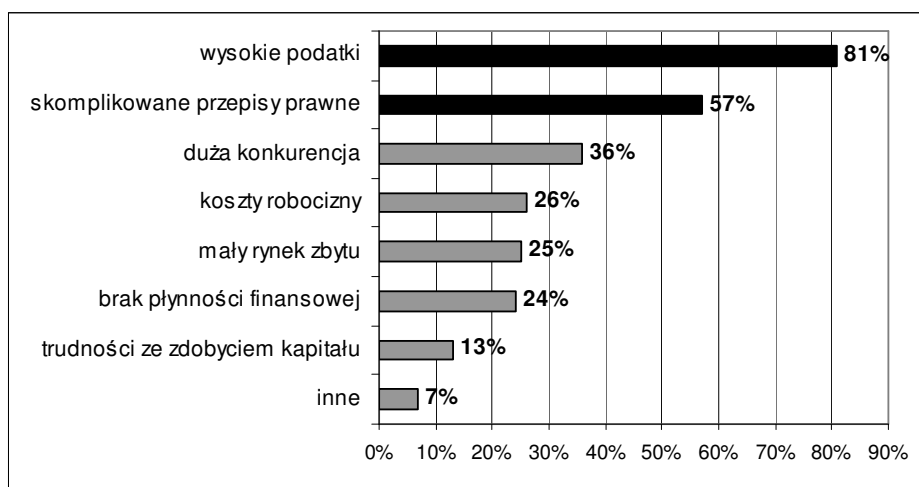
3. Bariery prawno-podatkowe i związane z obowiązkami wobec ZUS

Wyniki różnorodnych badań na temat barier rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw wskazują, iż w czołówce czynników najbardziej zagrażających interesom rozwojowym firmy nieustannie od wielu lat znajdują się bariery związane z obciążeniami (podatkowymi oraz ZUS) oraz niestabilnością i skomplikowaniem przepisów prawnych w tym zakresie.

Według badań Ministerstwa Gospodarki, wysokość podatków i opłat związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej to według przedsiębiorców **najpoważniejsza bariera rozwoju firmy**. Wskazuje na nią blisko 40% ankietowanych. Porównywalnie zły wpływ na sytuację przedsiębiorstwa mają jedynie niskie obroty, wymieniane przez 25% badanych. Inne uciążliwości, takie jak inflacja, biurokracja, koszt siły roboczej, czy konkurencja na rynku w ocenie przedsiębiorców w bardzo nieznaczny sposób pogarszają ich zdolność do funkcjonowania na rynku [14].

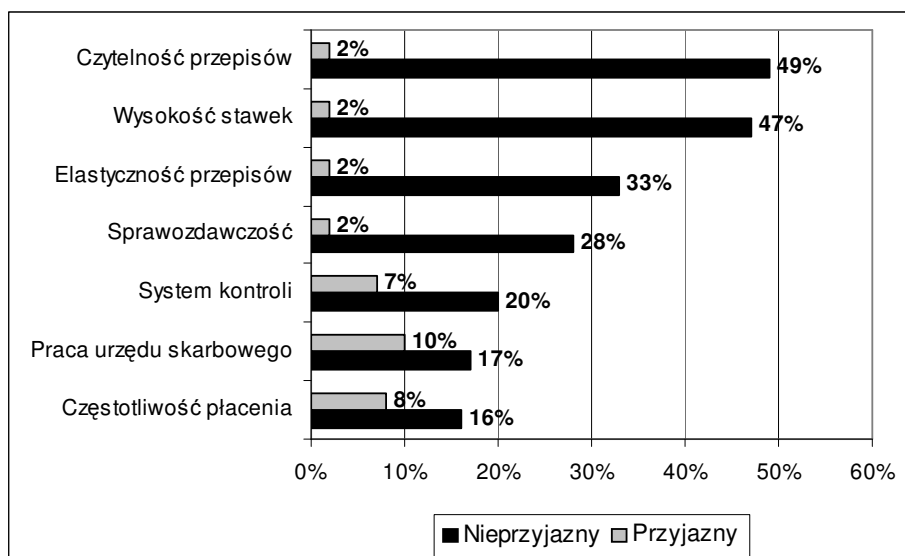
Badania dotyczące barier działalności i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw prowadzone były również w 2001 roku wśród 88 małych i średnich przedsiębiorców działających w aglomeracji łódzkiej. Wyniki badań dotyczące najpoważniejszych barier w działalności i rozwoju wskazanych przez respondentów przedstawiono na rysunku 1 (przedsiębiorcy mogli wskazać tu więcej niż jedną odpowiedź).

Za najtrudniejsze bariery działalności i rozwoju respondenci uznali wówczas również wysokie podatki i inne przewidziane prawem opłaty. Wskazało na nie 81% przedsiębiorców. Kolejną grupę poważnych zagrożeń dla małych i średnich przedsiębiorstw stanowią skomplikowane przepisy prawne i biurokracja (wskazało na nie 57% przedsiębiorców).

Rys. 1. Bariery rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w odczuciu przedsiębiorców z regionu łódzkiego

Źródło: [8, s. 243].

Rys. 2. Ocena poszczególnych elementów systemu podatkowego

Źródło: [1, s. 270].

Badania Instytutu Gallupa prowadzone na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości wskazują, iż właśnie kształt prawa podatkowego jest szczególnie nieprzyjazny dla podatników. Przedsiębiorcy pytani o ocenę poszczególnych elementów systemu podatkowego, za najbardziej przyjazną uznali

pracę urzędników urzędów skarbowych. Zdecydowanie najgorzej oceniano czytelność przepisów oraz wysokość stawek podatkowych. Wyniki oceny poszczególnych elementów systemu podatkowego przedstawiono na rysunku 2.

Polski system podatkowy oceniany jest przez małych i średnich przedsiębiorców jako skomplikowany, pełen niejasnych i nieczytelnych przepisów oraz niestabilny. Wzrasta liczba aktów prawnych w nim występujących, stają się one coraz bardziej obszerne, i o większym stopniu szczegółowości uregulowań. Nągminnie nadużywa się w nich odwołań do innych przepisów, często brak jest definicji ustawowych, a pojęcia stosowane w danym akcie mają niejednoznaczne znaczenie [4, s. 33].

Poważnym problemem mogą być również **wysokie obciążenia ZUS** zarówno samych przedsiębiorców, jak również pracowników zatrudnionych w sektorze MŚP. W znacznym stopniu wpływają one na wysokość kosztów pracy, wprowadzają również konieczność prowadzenia znacznej ilości dokumentacji i sprawozdawczości do urzędu. Problemem mogą być tu również częste zmiany przepisów, brak ich jednoznacznej interpretacji oraz tryb pracy i kontroli prowadzonych przez urzędników.

Poruszanie się wśród skomplikowanych przepisów oraz profesjonalny kontakt z aparatem fiskalnym i administracją ZUS wymaga często korzystania z pomocy specjalistów, których jednak zatrudnienie dla wielu małych i średnich firm może być zbyt dużym obciążeniem. Alternatywą może być tu na przykład powierzenie realizacji tych zadań na rzecz zewnętrznego, wyspecjalizowanego partnera (np. biura rachunkowego) w ramach outsourcingu kontraktowego, co wydaje powszechnym rozwiązaniem stosowanym w sektorze MŚP.

4. Metodyka i zakres prowadzonych badań empirycznych

Uwzględniając powyższe uwarunkowania, w 2005 roku w Katedrze Zarządzania PŁ podjęto badania ankietowe na temat roli outsourcingu w zakresie rachunkowości i doradztwa podatkowego w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Jednym z celów tych badań było określenie barier na jakie napotykała firma sektora MŚP w procesie swojego rozwoju. W niniejszym artykule przedstawiono wybrane ograniczenia o charakterze zewnętrznym związane z obciążeniami podatkowymi oraz ZUS, a także przepisami i obowiązkami formalno-prawnymi w tym zakresie.

Badania przeprowadzono w trzech grupach podmiotów działających na terenie mikroregionu łódzkiego, który obejmował miasto Łódź wraz sąsiednimi powiatami i został wyznaczony jako przestrzenny obszar badań.

1. W 110 **małych i średnich przedsiębiorstwach**, gdzie respondentami byli właściciele lub kadra zarządzająca tych podmiotów. W badaniach wzięli udział przede wszystkim mężczyźni (63% respondentów), osoby w wieku 41-50 lat (43%), z wykształceniem średnim (47%) w kierunku technicznym

- (61%). Badane podmioty to najczęściej mikro przedsiębiorstwa (86%), działające jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (68%).
2. W 37 **biurach rachunkowych**, które pełnią rolę specjalistów realizujących stałą obsługę zewnętrzną małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie rachunkowości i doradztwa podatkowego. Respondentami byli właściciele tych podmiotów, w większości kobiety (54%), najczęściej w wieku powyżej 40 lat (70%), z wykształceniem wyższym (76%). Zdecydowana większość badanych biur rachunkowych (86%) to mikro przedsiębiorstwa działające jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (84%).
 3. Wśród 194 **pracowników urzędów skarbowych**, którzy są odbiorcami znacznej części dokumentacji i informacji generowanych w wyniku funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw. Respondentami były tu najczęściej kobiety (77%), w wieku 30-50 lat (64%) z wykształceniem wyższym (71%). Ankietowani pracowali najczęściej w dziale podatku dochodowego od osób fizycznych (30%), dziale kontroli podatkowej (27%) oraz dziale podatku od towarów i usług (25%).

W przypadku pierwszej grupy podmiotów charakter przedstawionych barier rozwoju odzwierciedla bezpośrednio problemy małych i średnich przedsiębiorstw, natomiast dwie pozostałe grupy pełniły w badaniu rolę specjalistyczną. Z powodu dużej wiedzy i znacznego doświadczenia związanego z problemami podatkowymi i częściowo ZUS poproszono również właścicieli biur rachunkowych i urzędników skarbowych o dokonanie oceny opisywanych w artykule barier rozwoju firm sektora MŚP. W przypadku respondentów z biur rachunkowych i urzędów skarbowych uszczegółowiono ponadto zakres analizowanych problemów, mogących stanowić trudności dla firm sektora MŚP.

Należy zauważyć, iż biura rachunkowe stanowią bardzo specyficzną grupę badawczą w kontekście poruszanych problemów. Z jednej strony są one przedsiębiorstwami z sektora MŚP więc napotykają na podobne bariery jak inne podmioty z tej grupy. Dysponują jednak specjalistyczną wiedzą i umiejętnościami w zakresie prawa podatkowego, przepisów ZUS i formalno-prawnych obowiązków przedsiębiorstw. Z drugiej strony występowanie znaczących barier o charakterze podatkowym i ZUS dla małych i średnich podmiotów stanowi istotny czynnik rozwoju biur rachunkowych, dla których firmy sektora MŚP stanowią najważniejszą grupę docelową klientów [9, s. 232].

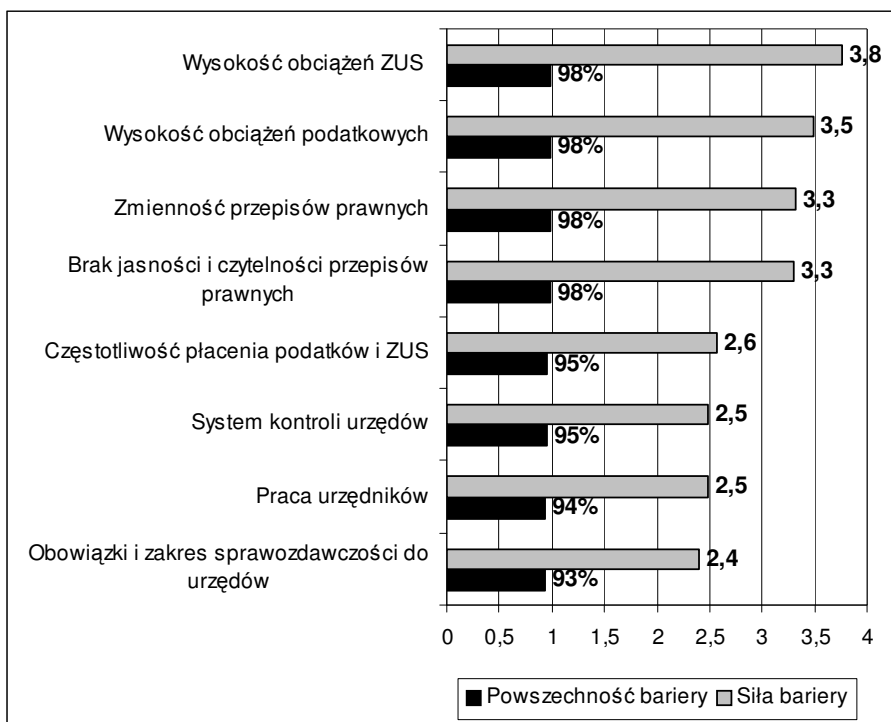
5. Wyniki badań w sektorze MŚP oraz w urzędach skarbowych

W trakcie badań prowadzonych w małych i średnich przedsiębiorstwach (z pierwszej grupy badawczej) poddano analizie występowanie różnorodnych barier rozwoju, zarówno o charakterze zewnętrznym, jak również wewnętrznym. Respondenci wskazywali na występowanie określonej bariery rozwojowej (przez

niektórych z respondentów przedstawione w kafeterii ankiety problemy nie zostały zidentyfikowane jako bariery rozwojowe) oraz określali wagę zagrożenia problemem, w stosunku do innych trudności, w skali od 1 (bardzo niska ocena zagrożenia) do 4 (bardzo wysoka ocena). Liczbę wskazań na określony czynnik jako na barierę rozwoju przedstawiono na rysunkach prezentujących wyniki jako „powszechność bariery”, natomiast średnią wagę problemu określono jako „siłę bariery”.

Wyniki wskazują, iż badane firmy sektora MŚP w trakcie swojej działalności napotykały na liczne ograniczenia i bariery utrudniające ich funkcjonowanie i rozwój. Spośród wszystkich barier zaproponowanych w kwestionariuszu ankiety respondenci z grupy małych i średnich przedsiębiorstw najczęściej i najsilniej wskazywali na następujące problemy (na każdy z nich wskazało 98% ankietowanych):

- wysokość obciążeń ZUS (siła bariery 3,8),
- wysokość obciążeń podatkowych (siła bariery 3,5),
- wzrost kosztów prowadzenia działalności gospodarczej (siła bariery 3,4),
- brak jasności i czytelności przepisów prawnych (siła bariery 3,3),
- duża konkurencja rynkowa (siła bariery 3,3),
- zmienność przepisów prawnych (siła bariery 3,3).

Rys. 3. Zewnętrzne bariery działalności i rozwoju o charakterze prawno-podatkowym i ZUS zidentyfikowane wśród badanych przedsiębiorców z sektora MŚP

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

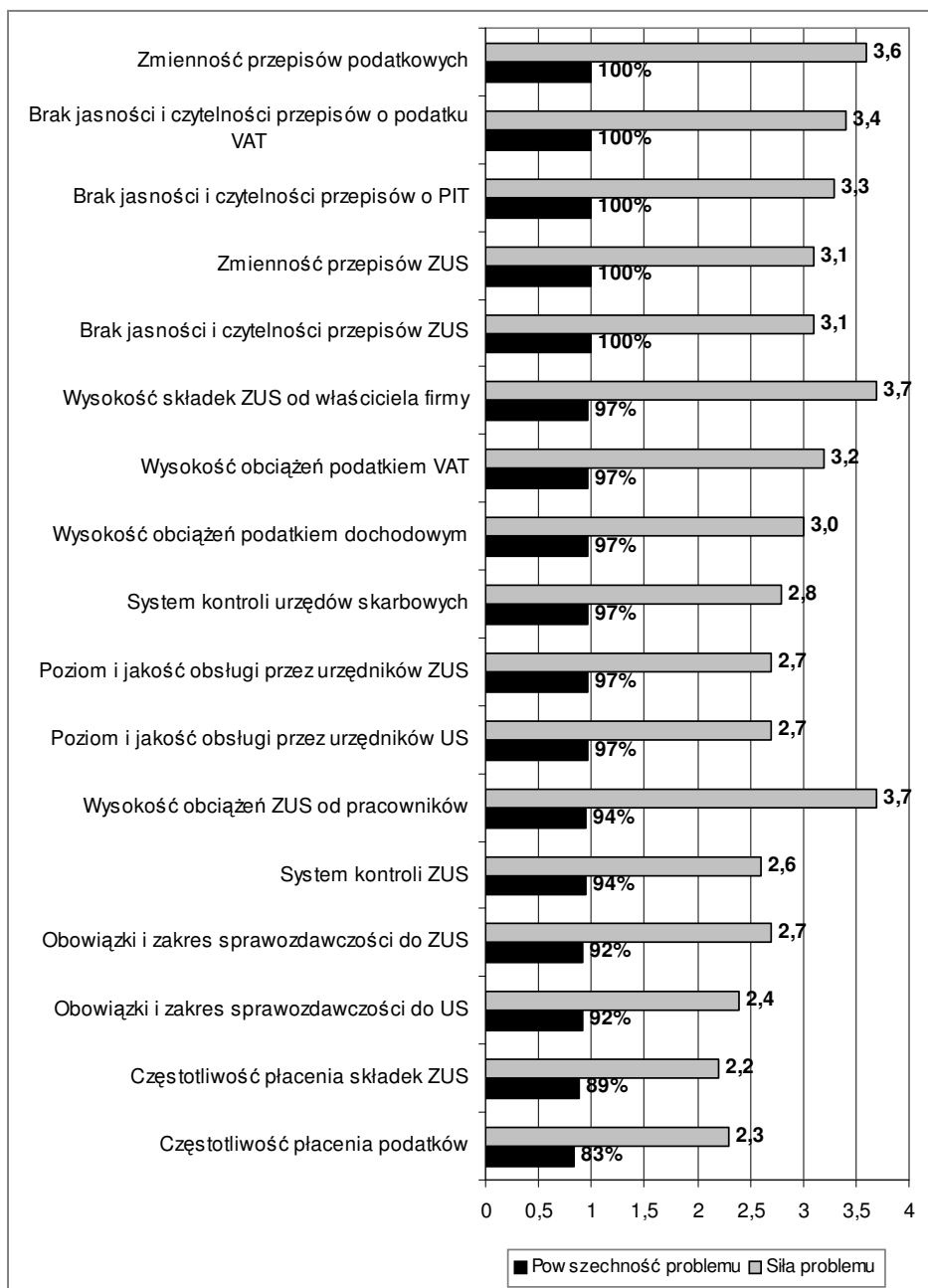
Do najpoważniejszych problemów występujących w trakcie działalności gospodarczej badani przedsiębiorcy zgodnie zaliczyli zatem bariery zewnętrzne, w tym przede wszystkim o charakterze prawno-podatkowym i ZUS. Na wszystkie zidentyfikowane w kwestionariuszu ankiety problemy w tej sferze wskazało ponad 90% respondentów, przy czym siła wskazań była tu zróżnicowana. Do najważniejszych barier należy **wysokość obciążeń publicznoprawnych** oraz **zmienność i skomplikowanie przepisów prawa**. Pozostałe czynniki, takie jak częstotliwość płacenia podatków, obowiązki sprawozdawcze, system kontroli i pracy urzędników, pomimo dużego zakresu występowania nie stanowią tak silnych utrudnień. Zewnętrzne bariery działalności i rozwoju o charakterze prawno-podatkowym i ZUS zidentyfikowane wśród badanych przedsiębiorców przedstawiono na rysunku 3.

W procesie badawczym poproszono również właścicieli biur rachunkowych i urzędników skarbowych o ocenę barier rozwojowych dla małych i średnich przedsiębiorstw, wynikających ze spraw prawno-podatkowych i ZUS. W tych grupach rozszerzono i uszczegółowiono zakres problemów mogących stanowić trudności dla firm sektora MŚP.

Właściciele biur rachunkowych nieco silniej niż przedsiębiorcy wskazują na bariery prawno-podatkowe prowadzenia działalności gospodarczej. Podobnie jak respondenci z grupy małych i średnich przedsiębiorstw, do najtrudniejszych problemów zaliczają oni **zmienność i brak czytelności przepisów podatkowych i ZUS**. Zewnętrzne bariery działalności i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw o charakterze prawno-podatkowym zidentyfikowane przez właścicieli biur rachunkowych przedstawiono na rysunku 4.

Kolejna grupa istotnych trudności w opinii właścicieli biur rachunkowych dotyczy **wysokości obciążeń publicznoprawnych**, przy czym według księgowych najważniejsze bariery związane są z wysokością składek ZUS dla właścicieli firm, jak również – choć wskazywane jako mniej powszechne – wynikające z obciążeń ZUS od wynagrodzeń pracowników. Właściciele biur rachunkowych nieco gorzej niż przedsiębiorcy oceniają również pracę urzędników oraz systemy kontroli stosowane przez urzędy.

W opinii właścicieli biur rachunkowych najmniejszym obciążeniem dla małych i średnich przedsiębiorstw są obowiązki i zakres sprawozdawczości do urzędów skarbowych oraz do ZUS, a także częstotliwość płacenia obciążeń publiczno-prawnych.

Rys. 4. Bariery rozwoju firm sektora MŚP o charakterze prawno-podatkowym i ZUS identyfikowane przez właścicieli biur rachunkowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Należy zwrócić uwagę, iż mali i średni przedsiębiorcy nieco mniej negatywnie niż księgowi oceniają problemy związane ze zmiennością i czytelnością przepisów oraz wynikające z pracy urzędników i systemów kontroli. Obszary te są bezpośrednią związane ze świadczeniem usług przez biura rachunkowe na rzecz firm sektora MŚP i ich niższa ocena przez respondentów z pierwszej grupy może świadczyć o pozytywnym wpływie pracy biur rachunkowych na łagodzenie powyższych trudności (biura rachunkowe przejmują na siebie znaczną część niedogodności związanych z tymi obszarami). Jednocześnie przedsiębiorcy wskazują silniej na problemy, które dotyczą bezpośrednio firm sektora MŚP, w tym przede wszystkim wynikające ze zbyt dużych obciążeń podatkowych i ZUS.

Pracownicy urzędów skarbowych za najpoważniejsze bariery działalności i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw uznali **zmienność i skomplikowanie przepisów**, zarówno podatkowych, jak również ZUS. Również bardzo powszechnie, a zarazem bardzo silnie urzędnicy wskazują na **wysokość obciążeń publicznoprawnych**.

Należy zwrócić uwagę, iż pracownicy urzędów skarbowych silniej wskazują na problemy wynikające z obciążeń i współpracy z ZUS niż z aparatem skarbowym. Podobnie do pozostałych grup ankietowanych pracownicy urzędów skarbowych stosunkowo łagodnie oceniają częstotliwość płacenia podatków i składek ZUS. Co ciekawe jednak, urzędnicy skarbowi identyfikują obowiązki sprawozdawcze do urzędów jako większy problem niż pozostałe grupy respondentów, szczególnie negatywnie oceniając przy tym powyższe obowiązki wobec ZUS.

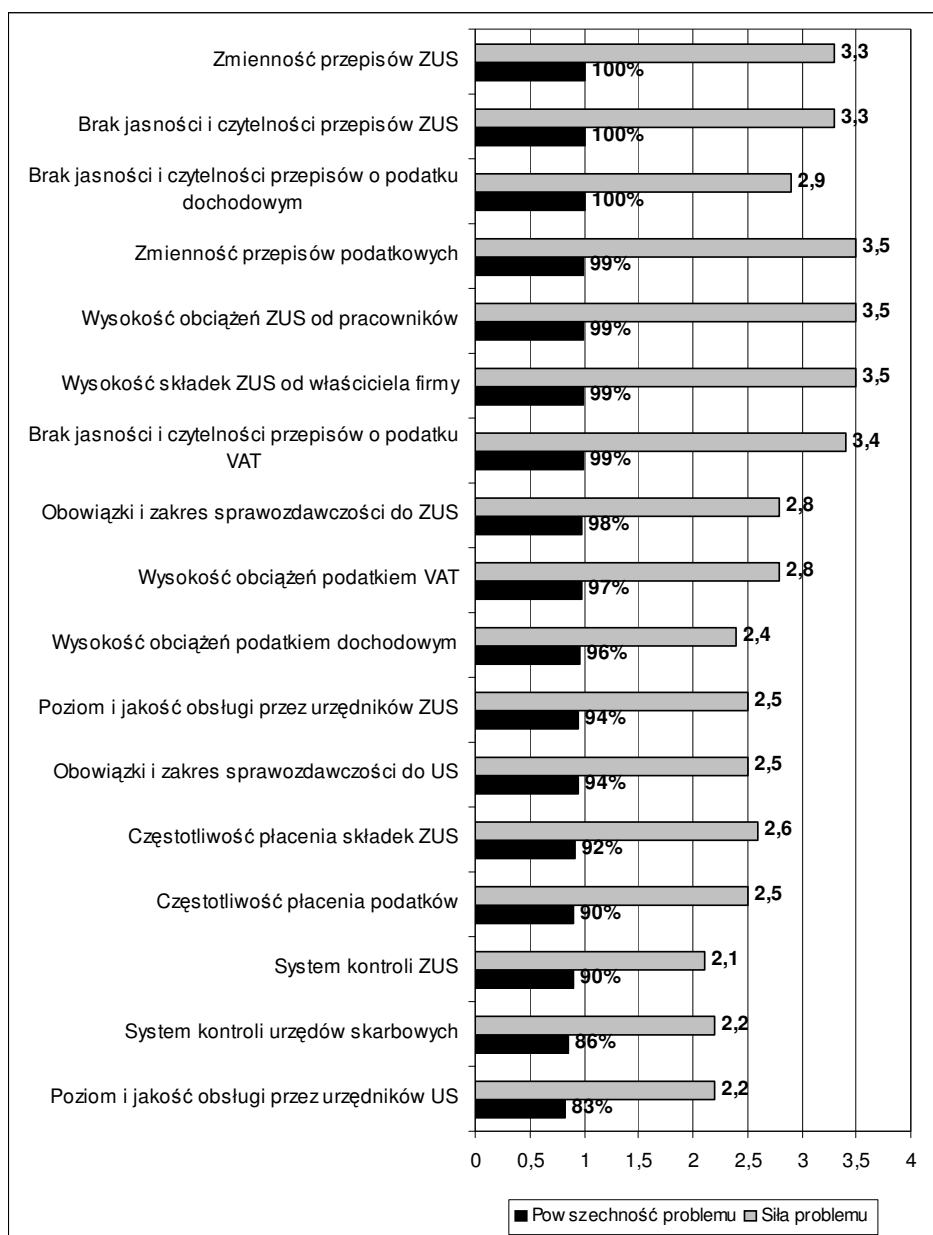
W opinii urzędników, w przeciwieństwie do pozostałych grup respondentów, najłagodniej oceniane są natomiast systemy kontroli podatkowej i ZUS, a także poziom i jakość obsługi podatników przez urzędy skarbowe.

Wśród innych (nie wymienionych w zaproponowanej kafeterii) barier podatkowo-prawnych i ZUS urzędnicy skarbowi wymienili:

- niechęć podatników do stosowania przepisów,
- brak spójności przepisów podatkowych z przepisami o rachunkowości.

Zewnętrzne bariery działalności i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw o charakterze prawno-podatkowym i ZUS zidentyfikowane przez pracowników urzędów skarbowych przedstawiono na rysunku 5.

Wyniki badań prowadzonych wśród pracowników urzędów skarbowych wskazywać zatem mogą na nieco subiektywne postrzeganie problemów rozwojowych, szczególnie w obszarach, w których urzędnicy dysponują większą wiedzą i większym wpływem na ich realizację, takich jak systemy kontroli oraz obsługa podatników. Z drugiej strony być może większa wiedza w zakresie prawa podatkowego i ZUS, czy też lepsza znajomość procedur kontrolnych i pracy urzędników może w pewien sposób łagodzić negatywne skutki dla przedsiębiorców.

Rys. 5. Bariery działalności i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw o charakterze prawno-podatkowym zidentyfikowane przez urzędników skarbowych
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

6. Podsumowanie i wnioski

Studia literatury, wyniki badań wtórnych oraz przedstawionych w niniejszym opracowaniu wskazują na występowanie wielu barier rozwojowych w sektorze MŚP. Ograniczenia te mają swoje źródło zarówno w otoczeniu przedsiębiorstw, jak również wynikają z wewnętrznych uwarunkowań ich funkcjonowania. W artykule przedstawiono wybrane, zewnętrzne bariery rozwoju firm sektora MŚP związane z wysokością obciążeń publiczno-prawnych oraz formalnymi obowiązkami w tym zakresie. Przedstawione wyniki badań prowadzą do sformułowania szeregu wniosków:

1. Ankietowani z sektora MŚP za najpoważniejsze ograniczenia swojego rozwoju uznali przede wszystkim bariery związane z wysokością obciążeń publiczno-prawnych oraz skomplikowaniem i zmiennością przepisów prawa, a także bariery rynkowe (wysoka konkurencja), finansowe (wzrost kosztów).
2. Wszystkie trzy grupy respondentów biorących udział w badaniach identyfikują szereg barier związanych z obszarem podatkowym i ZUS do najpoważniejszych, zaliczając brak jasności i czytelności przepisów oraz ich dużą zmienność. Do najłagodniej ocenianych ograniczeń zaliczono obowiązki i zakres sprawozdawczości formalno-prawnej.
3. Wyniki wskazują na pewną subiektywność oceny barier uzależnioną od sytuacji, w której znajduje się określona grupa respondentów. Może to powodować trudność w jednoznacznej ocenie sytuacji w zakresie barier przedstawionych w niniejszym opracowaniu.

Należy zwrócić uwagę iż w polskim systemie podatkowym i związanym z przepisami z zakresu ubezpieczeń społecznych w ostatnich latach podejmowane są pewne działania mające na celu łagodzenie negatywnego wpływu tych sfer na funkcjonowanie przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów działających w mniejszych rozmiarach. Do takich inicjatyw można zaliczyć między innymi:

- wprowadzenie możliwości wyboru liniowej stawki opodatkowania w podatku dochodowym od osób fizycznych i preferencyjnych metod amortyzacji środków trwałych dla małych podatników,
- zmniejszenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne przez okres pierwszych dwóch lat dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą,
- ograniczenie sprawozdawczości do urzędów skarbowych poprzez zmniejszenie liczby obowiązkowo składanych deklaracji podatkowych,
- dążenie do ujednoczenia interpretacji przepisów prawa podatkowego poprzez centralizację procesu wydawania takich opinii.

Wprowadzanie takich działań powinno stanowić podstawę do prowadzenia dalszych badań na temat barier rozwoju firm sektora MŚP i wpływu powyższych inicjatyw na ich łagodzenie.

Literatura

- [1] **Dzierżanowski W., Stachowiak M.:** Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 1999-2000, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2001.
- [2] Encyklopedia powszechna PWN, T. 4, PWN, Warszawa 1976.
- [3] **Hahn D.:** Wachstumspolitik industriellen Unternehmen [w:] Betriebswirtschaftliche Forschung und Praxis, 11/1970, [za:] Kortan J. (red.), Podstawy ekonomiki i zarządzania przedsiębiorstwem, C.H. Beck, Warszawa 1997.
- [4] **Kunowska K.:** Jak małe i średnie przedsiębiorstwa mogą wpływać na własne obciążenia podatkowe? – Forum Doradców Podatkowych, nr 2/2002.
- [5] **Lachiewicz S. (red.):** Małe firmy w regionie łódzkim, Politechnika Łódzka, Łódź 2003.
- [6] **Machaczka J.:** Zarządzanie rozwojem organizacji, PWN, Warszawa-Kraków 1998.
- [7] **Martin M.:** Relacje pomiędzy podstawowymi charakterystykami małych firm technologicznych a głównymi barierami ich rozwoju, Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej, nr 42, Wydawnictwo PŁ.
- [8] **Matejun M.:** Bariery rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw (na podstawie badań w aglomeracji łódzkiej), [w:] Piech K., Kulikowski M. (red.), Przedsiębiorczość szansą na sukces rządu, gospodarki, przedsiębiorstw, społeczeństwa, Instytut Wiedzy SGH, Warszawa 2003.
- [9] **Matejun M.:** Rola outsourcingu w zakresie rachunkowości i doradztwa podatkowego w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, praca doktorska pod kierunkiem naukowym S. Lachiewicza, Politechnika Łódzka, Łódź 2007.
- [10] **Matejun M.:** Wewnętrzne bariery rozwoju firm sektora MŚP, [w:] Lachiewicz S. (red.), Zarządzanie rozwojem organizacji, tom II, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2007.
- [11] **Piasecki B.:** Przedsiębiorczość i mała firma. Teoria i praktyka, Wydawnictwo UŁ, Łódź 1998.
- [12] **Pierścionek Z.:** Strategie rozwoju firmy, PWN, Warszawa 1996.
- [13] **Pszczółowski T.:** Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 1978.
- [14] Sytuacja ekonomiczna MŚP w ocenie przedsiębiorców, Ministerstwo Gospodarki - Departament Rzemiosła MŚP, Warszawa 2000, http://www.mg.gov.pl/struktur/WWW_MSP/Statystyka/ankieta/OcenaII.htm.
- [15] Ustawa z 2 lipca 2004 r. O swobodzie działalności gospodarczej, Dz. U. 2004, Nr 173, poz. 1807 z późn. zm.

ANALYSIS OF EXTERNAL, LAW AND FINANCIAL BARRIERS TO THE DEVELOPMENT OF COMPANIES OF SMES SECTOR

Summary

In the process of development which is understood as progress both in quality and quantity dimension, companies face plenty of barriers and limits. It applies also to small and medium companies which form social and economical sphere of the country. The article presents debates considering external barriers to development of companies from SMEs sector which are caused by taxes and some other payments (including these of The Social Insurance System) as well as by some tax obligations of enterprises.

Źródło:

Matejun M., Analiza zewnętrznych prawno-podatkowych barier rozwoju firm sektora MŚP,
„Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej, seria: Organizacja i Zarządzanie”,
nr 43/2007, s. 107-121.